

Приморске Новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА X • БРОЈ 225. • 25. ЈАНУАР 1983.

ЦИЈЕНА 4 ДИНАРА

САВЈЕТОВАЊЕ СА СЕКРЕТАРИМА ОСНОВНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА СК

Тема расправе савјетовања са секретарима основних организација Савеза комуниста, које је организовао Општински комитет, били су непосредни задаци на остваривању задатака и ставова усвојених на изборној сједници Општинске конференције СК. Поред упознавања чланства са оцјенама и ставовима ЦК СК Црне Горе

БЛЕЖЕ ОД ЗНАЊА

На савјетовању са секретарима основних организација Савеза комуниста руководилац Марксистичког центра БРАНКА МЕДИН саопштила је да изабранци полазници школа марксистичког обrazovanja и самоуправљања и школе синдиката не долазе на предавања. Од 30 или 40 пријављених полазника предавањима присуствују свега њих четири или пет! Секретари ма су саопштена име на оних који прихватају обавезу не извршавају.

Навела је и други пример: одзив на курс за новопримљене чланове Савеза комуниста је такав да се доводи у питање његово даље одржавање!

Све што је с тим у вези саопштено није коментарисано. Како изгледа, разлогима одсуствовања полазника с предавања нико се није бавио. Ако ништа друго, основне организације Савеза комуниста и њихови секретари могли су се телегфоном обавијестити да тај и тај предавањима не присуствује, па да се види у чему је проблем. Испало је тако да су Будва, Свети Стефан и Петровац једно од другог удаљени толико да се о тако важним стварима ни телегфоном не може поразgovarati. А могло је, у шта смо дубоко убијеђени, и личним контактом.

Овој биљешци треба додати и следеће: за полазнике школа и курусе обезвиђен је бе сплатан превоз. Па, умјесто да се аутобусом возе њих четрдесет или педесет, „возају“ се њих четворица или пе торица! Даље, коштају и предавачи, и ученици, и литература, која се полазницима даје бесплатно. А све то не кошта баш мало.

о стању друштвено-економских односа у општинској организацији Савеза комуниста и са Акционим програмом општинске организације, усвојеним на поме-

ОДВАЈАЊЕ РАДА ОД НЕРАДА

нотој сједници, као обавеза је прихваћено да се из миштва питања садржаних у та два документа издвоје најнепосреднији задаци.

Обавеза о обнови стваралачке револуционарне акције прије свега у основним организацијама СК, а тиме и у свим другим друштвеним срединама, један је од превасходних задатака организација и чланства Савеза комуниста. То је дуг за враћање повјерења у Савез комуниста код радних људи и грађана. То је, између остalog, обраћајући се секретарима основних организација, рекао предсједник Општинског комитета СК Будве Урош Зеновић.

Наглашавајући да за извршење постављених задатака снаге постоје, као и да су за то највећа залога 1.400 чланова Савеза комуниста колико их има у 53 основне организације на нашем подручју, он је истакао да ће у циљу њиховог до следног спровођења у живот неопходно бити извршити политичку диференцијацију у свим срединама. Заложио се за раскидање с формумским радом, што је, како је нагласио, била практика у овој средини дуже времена. Одвајање рада од нерада уврстио је међу обавезе којој посебну пажњу треба поклонити.

Постављене задатке морамо извршавати по цијену проређивања чланства у основним организацијама. Јер, прекид с досадашњим понашањем и начином рада једина је гаранција да се вратимо обавезама и задацима које су пред нас поставили недавно одржани конгреси Савеза комуниста Југославије и Црне Горе, рекао је, даље, он.

Секретар Предсједништва Општинског комитета Владо Дулетић истакао је потребу о иновирању програма рада основних организација Савеза комуниста Будве, наглашавајући да они морају да садрже конкретне задатке и обавезе, као и носиоце њиховог извршавања. Он се заложио за садашњи рад актива, акционарних конференција, савјетовања и других облика дјеловања општинске организације Савеза комуниста. За већ идентификоване деформације на разним нивоима биће потребно да се спроведе пунна политичка диференцијација, да се, кроз самокритичку и критичку расправу, испита и утврди одговорност сваког члана понаособ. Неопходно је да се анализира рад сектора и секретаријата основних организација и тачно утврди колики је њихов удио у до вођењу општинске организације Савеза комуниста — у „пат позицију“.

Владо Дулетић се заложио за обнову руководства у основним организацијама, наглашавајући да се то не може и не смije другачије схватити и тумачити већ

Сједница Предсједништва ОК СК

На првој радној сједници Општинског комитета Савеза комуниста, одржаној 10. јануара разматрани су задаци Предсједништва на спровођењу одлука и ставова Општинске изборне конференције. Размијењена су мишљења о садржају и методу дјеловања овог партијског тијела и истакнути најважнији задаци чијем извршавању треба што прије приступити. То је, у првом реду, утврђивање појединачне одговорности чланова Основне организације Савеза комуниста органа управе која је распуштена и изрицање идејно-васпитних мјера, како би се што прије пришло формирању нове организације СК и управа оспособила за обављање своје функције.

Обнова објекта пострадалих у земљотресу, у првом реду старих урбаних целина у Будви и Петровцу, трошење инвестиција, заузимање ставова на свим нивоима друштвено-политичке заједнице о спровођењу политичке економске стабилизације, активност на сузбијању и разобличавању свих негативних појава — задаци су који не трпе одлагање. Један од најнепосреднијих је припрема туристичке сезоне.

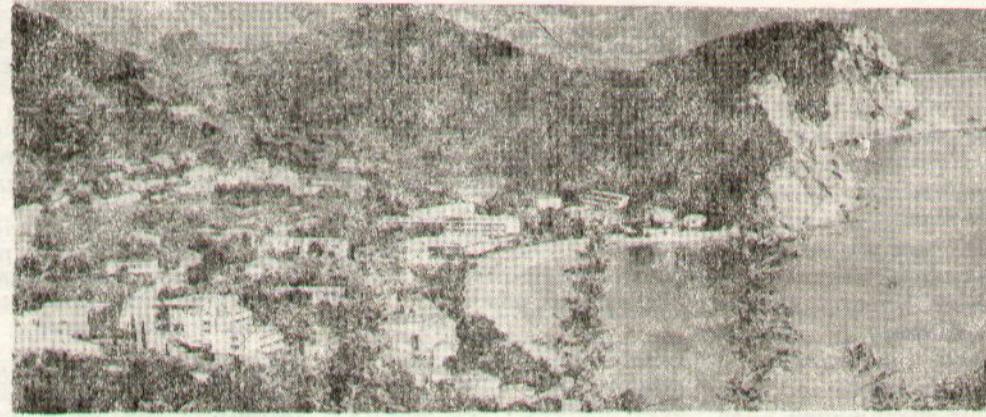
као чин неопходне политичке диференцијације.

Посебна пажња поклања-

на је обавезама и задацима око припремања овогодишње туристичке сезоне у Бу-

дви, Бечићима, Светом Стевану, Петровцу и њиховим „сателитским“ пунктима. Програми у вези с тим важним послом морају да се ураде од стране комуналца, трговца, мјесних заједница, друштвених и друштвено-политичких организација, као и „Монтенегротуриста“. Договорено је да се прати извршавање задатака око стварања услова за што веће остваривање дохотка. Ријечи је било и о томе да убудуће припреме за туристичку сезону треба схватити као обавезу која траје свих 365 дана у години а не само у такозваним „месецима туризма“. Постављено је питање: зашто још није дошло до обнављања рада туристичких друштава, која не само да су била пионире туризма на нашем подручју, већ су имала значајан утицај на рад и понашање бројних субјеката у овој сложеној друштвено-економској области? Њихово активирање постављено је као једна од првих обавеза Туристичког савеза општине и одговорних друштвено-политичких субјеката.

Д. Н.

Петровац

Станови солидарности — под кључем!

Станови солидарности у Петровицу биће и даље празни — најмање до половине марта. Како смо обавијештени у СИЗ становљања, договорено је да до тада радне организације с подручја Петровица и Будве „размисле“ да ли ће купити те станове за своје раднике. Уколико оне то не буду могле, станови ће иći на добош: продаваће се приватничима.

Да се подсјетимо: послије земљотresa овде је из касе солидарности саграђено тридесет станови (насеље Маинићи — Радановићи). Само шест породица — толико је према усвојеним критеријумима било угрожених — уселило се, и то недавно, док су 24 стана већ другу годину празни! Они су величине 48,5 и 78 квадратних метара, веома су лијепи и комфорни, грађени у стилу старих паштровских кућа. Квадратни метар у њима стаје 35.000 динара.

На питање зашто је грађено више станови него што су износиле потребе, многи сlijegajuју раменима. У СИЗ становљања кажу да се градило више него што је било потребно. У цијелој општи-

ни штете на стамбеном фонду процјене су на око 300 милиона динара, а за нове станове утрошено је двоструко више средстава! Сада треба „вадити флеке“.

Готово је сасвим сигурно да радне организације с подручја наше општине неће моћи да купе 24 стана, пошто је њихова цијена доста висока. Потреба за становима има — још увијек је приличан број запослених без крова над главом — али паре нема. Сезонско угостиће — а то је основна дјелатност већег броја ООУР-а на подручју наше комуне — нискоакумулативна је грана и и једва се подмирују законске обавезе. У стамбени фонду мало се или готово ништа не изdvaja. Тако ће, по свој прилици, највећи број станови солидарности у Петровицу постати власништво приватника — оних који имају динаре и девице. Трошкови градње морају се покристи, а ко ће станововати у тим становима више и није важно. Зар је баш морало тако?

С. Г.

У ПОСЛЕДЊЕ ВРИЈЕМЕ пуно се говори, а у дневној штампи пише, о обустави радова на новом туристичком насељу „Словенска плажа“ и неким недостатцима у квалитету тих радова. У циљу објективног информисања обрали смо се Јубу Рађеновићу, директору радне организације у оснивању „Словенска плажа“, да нам пружи детаљнија објашњења о насталој ситуацији.

— Одмах да кажем да је случај „Словенске плаже“ предимензиониран до бивши скоро границе аф-

О проблемима изградње туристичког насеља на Словенској плажи

литета уграђених материјала обављају Завод за испитивање грађевинских материјала из Никшића, „Црногорапут“ из Титограда и Лабораторија Грађевинског факултета из Сарајева, лоцирана у Бару.

Укупна вриједност уговорених грађевинско-занатских радова износи 106 милијарди стarih динара.

ним позицијама и то код ГРО „Ратко Митровић“ 10—15% од укупних радова, а код ГРО „7. јули“ укупно 30% радова. Истичемо да су радови на објектима код друга два извођача (ГРО „Неимар“ и ГРО „Дом“) квалитетни и да се сада несметано изводе.

Најсвежији подаци о случају „Словенска плажа“ најбоље нам потврђују да није било мјеста толикој паници, јер је на основу извршених испитивања, као и прегледа статистичког прорачуна за-

ване да настали проблеми буду превазиђени, а да не утичу на крајњи рок завршетка објекта. На градилишту Словенске плаже ради се о пуним интензитетом, а 800 радника и сва механизација је до максимума искоришћена.

Објекти овог туристичког насеља — како нас ујерава инвеститор — биће у свему изграђени према пројектној документацији, грађевинском и другој регулативи, а у ту сврху ће се и даље предузимати све мјере да би се то и обезвиједило. Надзорна слу-

жба је састављена од квалиитетног кадра и у довољном броју, а досадашње њене активности на очувању и отварању неквалитетног рада извођача дају инвеститору сигурност да у будућем раду не дође до промјена и плаћања неквалитетног рада.

На крају, ипак, морамо рећи да до свега овога није морало да дође, и да је ово добра опомена извођачима да се у даљем раду морају одговорније понашати, тим прије што предстоје занатско-заправни радови, а они су итекако битни за функцију, тј. будућу експлоатацију нове „Словенске плаже“.

Нада МИТРОВИЋ

У Будванској пољу 66 нових станови

Непосредно послије Нове године у Будванској пољу, у три новоизграђене стамбene зграде, завршена је градња 66 станови. Двадесетак станови уступиће се купцима са стране, који су уплате за њих извршили још пре земљотреса и према којима та обавеза до сада није извршена. Остали станови продати су основним организацијама удруженог рада из Будве за решавање стамбених проблема запослених.

Како се истиче, новоизграђене стамбene зграде, које су заједнички градиле грађевинске организације „Изградња“ из Будве и „Интеграл“ из Суботице, завршene су два мјесеца прије рока. Самоуправна интересна

заједница становија Будве, која је финансирала њихову изградњу, исплатила је „Изградњи“ и „Интегралу“ премију у износу од два милиона и три стотине хиљада динара. Наглашава се да су станови квалитетно урађени.

У ООУР „Изградња“ обавијештени смо да ускоро у Бечићима — на подручју Чучка — треба да отпочне изградња стамбene зграде са 56 станови. И овај посао „Изградња“ намјерава да обави заједно са суботичким грађевинарима и обећавају да ће зграде завршити за десет мјесеци.

Н. Д.

ре. Јер, како другачије објаснити толики публициитет у штампи и дизање панике о грешкама и пропустима у градњи овог туристичког насеља, какве су грешке иначе, редовна појава на свим великим градилиштима у случајевима где је инвеститор обезвиједио квалитетан надзор. Уосталом, да организација надзора и контроле није на овом градилишту била добра грешке се не би могле ни уочити.

Како што је већ познато, радове на изградњи прве фазе овог туристичког насеља, капацитета 1.250 кревета и 2.300 сједишта изводи Пословна заједница „Импрес“ из Београда са својим чланцима — грађевинским радним организацијама: „Ратко Митровић“, „Неимар“, „Дом“ и „7. јули“. Надзорни орган је Институт за испитивање материјала СР Србије из Београда, а контролу ква-

до сада су изведени радови у вриједности 20 милијарди, и они се углавном одвијају у оквиру планиране динамике. Споран је квалитет радова у вриједности од око 100 милиона стarih динара, што износи пола процента од досад извршених радова.

Радови на овом хотелском комплексу отпочели су крајем јула 1982. године и до средине новембра протекле године квалитет радова је задовољавао пројектне и друге услове, о чему у надзорној служби постоји уредна документација. Међутим, пошто је надзорни орган крајем новембра посумњао у квалитет неких радова на те међима и темељном зиду, дат је налог инвеститору да преко организације која врши контролна испитивања извади узорке из бетонских дјелова конструкције, а у циљу провере квалитета. Тако су утврђени изјевени недостаци у погледу квалитета уграденог бетона код извођача радова ГРО „Ратко Митровић“ и ГРО „7. јули“. Због ових недостатака забрањени су радови на поједи-

брани градње скинута с три четвртине спорних објеката и на њима је настављен нормалан рад. Институт за материјале и конструкције Грађевинског факултета у Београду дао је стручно мишљење у којем наводи да је узорак подбачаја марке бетона што је узорак прављен послије 28, а не послије 90 дана, када се одређује права чврстоћа бетона.

ГРЕШКЕ ЋЕ У НАЈКРАЋЕМ РОКУ БИТИ ИСПРАВЉЕНЕ

ГРО „Ратко Митровић“ предузео је све што је потребно у циљу израде пројеката појачања конструкције и очекујемо да ће се овај проблем превазићи за седам дана и да ће ова организација наставити са нормалним радом на цijелom градилишту. Са овим пројектом појачања, по коме ће се радови на спорном објекту извести, добиће се потпуну сигурност објекта за сезимиčko подручje.

ГРО „7. јули“, по налогу инвеститора и инспекцијских органа, предузела је, такође, мјере да преко Института за грађевинарство при Грађевинском факултету у Београду докаже квалитет бетона на спорном објекту „Ц“, где је у обустављени радови. Уколико ови резултати буду негативни поступиће се сходно законским прописима о изради пројекта ојачања конструкције.

Сви трошкови за довођење спорних дјелova објеката да буду стабилни за сезимиčko подручје падају на тетрет извођачких организација.

Истичемо да су извођачке организације тако организо-

ИСКРИЦЕ

Наша посла

— Нека се моли овом нашем социјализму.

ПРЕТПЛАЋЕН НА ОДБОР

Друг Цилид је врло несретан: нијесу га још именовали у одбор за припрему наступајуће туристичке сезоне.

КАД НЕКЕМО МИ

Кад ће већ једном та киша — да опера град?

ЗВОРНО МЈЕСТО

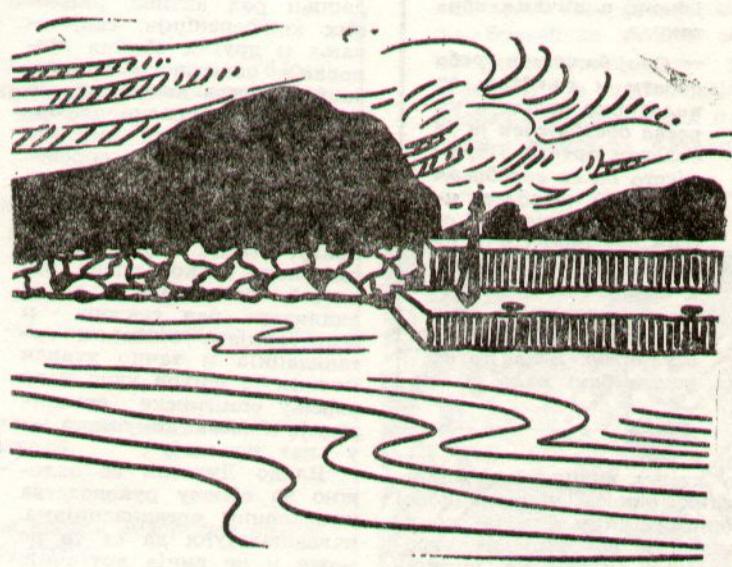
— Видим доста Рома у Будви — да можда не одржавају конгрес?

— Одржавају, и то сваког дана, код Тргног центра, од јутра до сјутра!

Милован ПАЈКОВИЋ

Приморске новине

Лист ССРН општине Будва. Уређује: Редакционски колегијум, Главни и одговорни уредник: Владимир Станчић, Издавач: Општинска конференција ССРН — Будва адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва телефон: 41346 — Број жиро-рачуна 20710-678-287 код СДК Будва — Штампа: Издавачко-штампарска радна организација „Обод“ — Цетиње — Претпостава: годишња 100 дин.; за иностранство 280 дин. — Рукописи се не враћају

ГОСТ РЕДАКЦИЈЕ

Поносан сам на два сусрета с другом Титом

— Има, ево, осамнаест година како сам напустио нашу земљу, каже нам на почетку разговора исељеник у САД Љубо Мијач. — Радио сам на бродовима котарске „Југоцеаније“ као електричар. Поступљао је посао ми је био на броду „Зета“. Тога посао помоћи желио сам да промијеним и да се „усидим“ на континент. Мој тетак Јово Поповић из села Грађана у Црненици одселио је још 1924. године у Канаду. Он ми је понудио да га посетим. Остао сам код њега Виндзору двије године, а 1967. преселио се у Детроит. Тада сам се и оженио. Радим непрекидно у великој аутомобилској индустрији „Крајслер“. Нас Југословена има у Детроиту више од 150 хиљада. Прије тринаест година смо основали друштво „Ловћен“, које је носилац истине о Југославији. Оно окупља припаднике свих наших народности, који желе добро Југославији. Развијамо амбијет друга Тита — братство и јединство. Празнике које празнује Југославија заједнички прослављамо. Преко „Ловћена“ учествујемо у акцијама које су од користи за нашу домовину. Значајније прилоге дали смо за пру

Љубо Мијач

гу Београд—Бар, изградњу Његошевог маузолеја и највише, прије готово четири године, када је Црногорско приморје задесио катастрофални земљотрес.

Наша активност у Детроиту не је јењава. Прије осам година смо организовали велики фестивал, на којем приказујемо наше игре, ношњу, музику и пјесме. Путем филмова, које наши људи доносе из Југославије, укључујемо се у туристичку пропаганду. Наш фестивал траје десетак дана. Погледи се око пола милиона људи.

О Југославији смо добро информисани. Читамо редовно југословенску штампу („Побједу“, „Политику“, „Вечерње новости“, „Илустратор“, „Сусрет“) — она нам омогућава стални контакт са завичајем.

Посебно сам поносан — истиче Мијач — на моја два сусрета с другом Титом, када се од налазио у посети САД 1973. и 1977. године. Од стране друштва „Ловћен“ био сам делегиран да идем на пријем у Остраву и Вашингтон. Када смо 4. маја 1980. године примили тужну вијест да је друг Тито умро, Шпиро Кашиелан (садашњи предсједник „Ловћена“), Вукашин Димић и ја стигли смо у зграду Скупштине СФРЈ да се поклонимо његовим сјенима и присуствујемо величанственој сахрани.

За ових осамнаест година у Југославији сам био пет пута. Жеља је већа, али моје гућности су такве. Важно је да се ми не отуђимо тамо и да нас родна груда не заборавља. Узајамно је лакше живјети — рекао нам је на крају Љубо Мијач.

Станко Паповић

Дошло је вријеме за враћање приколица

У нашој општини у току је акција на прикупљању приколица које су подијељене угроженима након земљотреса 1979. године. Како су нас обавијестили Раде Грегорић, предсједник Извршног одбора Скупштине општине, и Гојко Лижешевић, начелник Штаба цивилне заштите, у пет мјесецих заједница тих прољећних дана прије четири године подијељено је 247 приколица. Пошто се оцјењује да је највећи број угрожених обезбиједио кров над главом, било добијањем станови или градњом кућа, одлучено је да се приколице врате општини. Разлог више за хитну интервенцију био је и тај што појединци злоупотребљавају ова друштвена добра — издају их преко љета туристима или у њи-

ма станују, а издају собе. Некима су, чак, служиле и као складишта за грађевински материјал, па је добар дио њих (радило се о потпуно новим приколицама наших познатих производача) пропао!

— До сада је враћено 107 приколица од којих смо 71 продали „Агропрогресу“ из Београда. Пред Нову годину смо у дневној штампи расписали конкурс за продају осталих. Право куповине имају искључиво прав на лица. Иначе, сав новац који добијемо продајом приколица употребићемо за комплетирање опреме цивилне заштите — каже нам Гојко Лижешевић.

Враћање приколица, за које је својевремено ова комуна издвојила око осам милиона динара, не тече баш

глатко. Нарочито су гласни бивши подстанари којима су приколице једини склониши. Наиме, у Будви је тешко изнајмити стан код приватника преко цијеле године. Домаћини издају собе само до почетка сезоне, а и до тада су цијене папрене. Соба, двије — 5.000 динара. Ако су ту купатило и кухиња треба и цио стари милион. А мало ко од бивших подстанара, који сада живе у приколицама, има толика мјесечна примања.

— Ми смо знатно продужили рок за враћање приколица. Сматрам да смо се одужили свима — ево ушли смо у четврту годину од земљотреса. Приколице се морају враћати, па су друштвена добра уступљена као помоћ, а не, као што неки мисле, на трајно коришћење. Знамо, подстанарима је тешко, али њихове радне организације о њима морају водити бригу — каже Раде Грегорић.

Посјетили смо предсједника Извршног одбора на обећања дата бившим подстанарима у вези додјеле плацева солидарности и подстанарских кредити, приликом њиховог исељавања из насеља Вјештица.

— Није на то заборављено — Крејс ревизију генералног и детаљних урбанистичких планова настојаћемо ироничији погодну зону даје би се подијелили плацеви за градњу. Што се подстанарских кредити тиче, и то ће бити решено у првом тримесецу све године. У те сврхе ће Фонд за обнову нама су усмјерене четири и по старе милијарде динара и кредити ће, највише, довољни до краја марта добити сви они који буду имали уредну документацију. На потезу су радне организације у којима су запослени бивши подстанари. Јер, бјес њихове помоћи текшико да ће бити ко од њихових стамбених проблема.

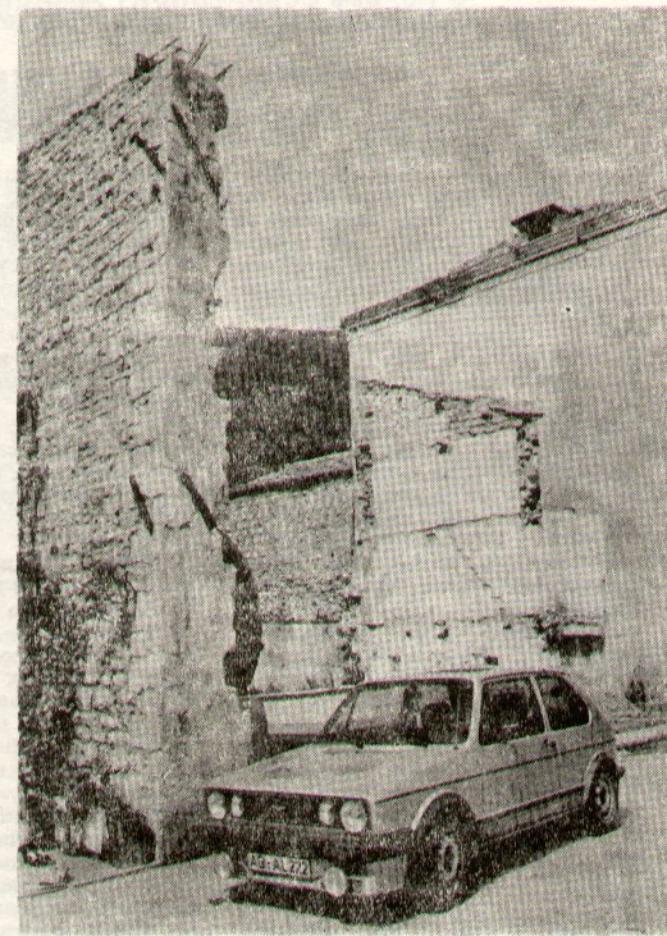
ИЗ ОДЈЕЉЕЊА НАРОДНЕ ОДБРАНЕ

Позив младима

У марту мјесецу излази конкурс за пријављивање и упис средњошколца на војне академије. Како у Општинском одјељењу за народну одбрану истичу, конкурсом се младима нуди широк избор позива у војним родовима и службама. Савјет за народну одбрану општине образоваје комисију за популарисање војних позива, па се предвиђају разговори са ученицима Средњошколског центра и основних школа у Будви и Петровцу, затим приказивање филмова, посјета јединицама Ратне морнарице и разговори са пилотима војних академија.

— Циљ ових акција је да се млади ближе упознају с могућностима избора животног позива. Југословенска армија им нуди широку лепезу занимања у шта свршени средњошколци до сада нијесу доволно били упућени. Послије свега тога вјеријемо да ће се код њих повећати интерес за пријављивање за војне академије. А за тиме се осјећа и потреба, јер већ дуже времена за упис на војне академије није међу младима показивао веће интересовање, — рекао нам је Радован Радоман, помоћник начелника Одјељења за народну одбрану.

Д. Н.

Ускоро ће четири године како је страдао Стари град

и то по цијенама из 1980. године.

Још није дефинисан ни став како прићи обнови Старог града. Да ли ће то бити на друштвено организован начин или почети обнову индивидуално?

Раде Грегорић, предсједник Извршног одбора Скупштине општине, заложио се да обнови Старог града треба прићи на друштвено организован начин, и то до завршетка одређеног дијела радова. Он је затим упозорио да Будва, по основу накнаде штете, ове године треба да добије од Републичког Фонда милијарду и 200 милиона динара. Од тих средстава за изградњу хотела на Словенској плаžи биће усмјерено 700 милиона, а остало треба подијелити грађанима који још нису добили кредите из овог Фонда, затим СИЗ за изградњу Будве, а 190 милиона биће издвојено за покривање прокорачења на стамбеним зградама у које су се уселили већином грађани из Старог града.

Након изrade извођачких пројеката (сви претходни укључујући и урбанистички, су завршени) обнова Старог града почела би сљедеће, 1984. године, када ће Будва добити знатнија средства по основу обнове споменика културе.

П. С.

У СУСРЕТ ТУРИСТИЧКОЈ СЕЗОНИ ★ У СУСРЕТ ТУРИСТИЧКОЈ СЕЗОНИ ★ У СУСРЕТ ТУРИСТИЧКОЈ СЕЗОНИ ★ У СУСРЕТ ТУРИСТИЧКОЈ СЕЗОНИ ★

АКТУЕЛНО

СТАЛНО РАЗВИЈАТИ ТУРИСТИЧКУ БАЗУ

Обима

ГОДИШЊИ ОДМОР — самостално одлучивање када ћемо устати, јести, шта ћемо радити и како ћемо провести дан — то је суштина туризма који се значајно промијенило, као што се проширило и туристичко тржиште — из продајног у куповно. Не тако давно у земљама које су очекивале туристички прилив грађени су хотели у које су туристи одлазили на одмор. Затим се пробудио „мали турист“, човјек с именом и презименом, који купује одмор од кога не очекује само спавање и храну него и још нешто друго. Јер: спава се и једе и код куће, али то није туризам. Често, због несхватљања те очигледне истине, није нам ишло најбоље, а не због цијена или времена чиме смо се изговарали. Јер, упорно смо инсистирали на такозваном „касарнском туризму“: госту смо пружали храну и стан, и, ако није било наклоњено, вријеме је било „кравац“ што немаовољно гостију!

Наши гости стижу преко три аеродрома — у Титограду, Тивту и Бијелимима, али путовање од њих до Будве, Светог Стефана и Петровца често траје дуже него сам лет авионом. Затим: три четвртице гостију долази путевима, а авионима и другим средствима само четвртина. Код домаћих гостију постотак „друмских туриста“ још је већи. Савремени турист тражи да путовање на одмор не буде само пук „транспорт“ него и дис одмара, а путовање нашим друговима — напоран је посао.

НЕДОСТАЈЕ НАМ СТИЛ У РАДУ

Туристи имају име и презиме, хтјења, жеље, очекивања, — они нису маса него мноштво појединица којима су потребне информације да би се могли одлучити. Оне су

У акцији „Бирамо најбоље“

СВЕТИ СТЕФАН БЕЗ ПРЕМЦА

Недавно је окончана велика акција „Бирамо најбоље“ коју у нашој Републици организују Туристички савез Црне Горе, НИО „Побједа“ и Радио-телевизија Титоград. Акција је организована пети пут. За најурđenije место проглашен је град-хотел Свети Стефан са својом околином.

пресудне за успјешну продају савременог туристичког производа. Морамо знати ко је наш гост, шта жели, шта очекује, шта га захипа, шта му смета и шта не воли. А ми често заборављамо да искусан турист тражи што више исцрпних информација не само о клими и могућностима боравка. И када пети пут долази у исти крај, он жели тачно да зна шта ће у одређечом хотелу добити, какве су могућности вечерњих излазака, какви су море и плажа, где се може поћи на излет, када су отворене галерије, где се налазе музеји, какав је пут до излетишта, колико стоји кафа, пиво, печење... Ко ће странцу рећи колико ће добити за марку, лиру, франак; како може изнајmitи чамац; ко ће му препоручити неки угоститељски објекат и одређени специјалитет? Ко ће дати информацију да ли је камп слободан, је ли могуће добити собу у хотелу? На путу је с аутомобилом: какав је пут, где су сервиси, који правица треба да изaberе,

Свако путовање је ризик, а информација је средство за његово смањење. Гост не жели много да рескира — то је лекција из тури-

стичке почетнице коју бисмо морали добро znati.

Ослушнимо оне који би жељeli да нас посјете: шта хоћe, шта очекују — ко су ти наши будући гости? Сад нудимо све сваком или, друкчије, исти хотел самцима и младим брачним паровима, пољопривредницима и научницима, младима и старијима, калуђерицама и разватреницима. А то никоме од њих не одговара. Не бисмо ли се могли оријентисати на туристичку клијентелу која би одговарала оно што што смо саградили? Можда би и тако ишло... иако би било напорније.

Неки кажу да су наше услуге прескупе, други да су јефтине, трећи — ништа не кажу. Ови трећи имају право — нисмо прескупи, али, истовремено, и јесмо. Апсолутни износ наших цијена није пресувосик, особито за странце. Али, он зна да цијена није ништа другог него одговарајућа противвриједност за услугу. А цијене су код нас и пољецица ануитета и других обавеза, пословне (не)организованости, лошег снабдијевања. Госта зачима услуга и њена новчана пртежврједност и он покушава да своје драгоцене вријеме проведе тамо где ће за уплаћени новац добити одговарајућу услугу.

ТУРИСТИЧКЕ ДЕВИЗЕ — НАЈЛЕФТИНИЈЕ

Објављена цијена, потврђена резервација и боравак у хотелу облици су купопродајног уговора који обавезује обје стране. Шта узати ако једна „закида“ на ваги? Шта би се дододило с прехранбеним комбинатом који би, умјесто килограм шећера, упаковао 97 дкг? Наслућујете ли шта би урадила инспекцијска служба? А кад турист у хотелу, ресторану, приватној соби и још понекад у угоститељским објектима не добијеш што му је обећано, ко због тога одговара,

Туризам има веома значајну улогу за очување здравља радних људи и — не као поље — доноси (евидентираних и неевидентираних), дакле признатих или неизненадних) много милиона долара. Он је саставни дио наше привреде, дакле интегрални дио нашег удрženog рада. Схватали смо радник, коме је потребан увозни репродукциони материјал, да зато користи најлефтију девизу — туристичку. Ако схвата, је ли се доходово повезао с туристичким радником? Ако би то урадио, онда туристички или угоститељски радник? Ако би то урадио, онда туристички или угоститељски радник не би имао готово најнижи ли чни доходак. С личним дохотком,

какав имају туристички радници, не може се очекивати квалитетан рад. Посљедица њихових личних дохадака је низак квалитет, затим лошији гости, а због таквих гостију мањи дохади, и тако — у недоглед. Дакле, треба остварити оно што је логичније: дати сваком оно што му припада — туристима што је њихово, а раднику што је зарадио. Све док се на туризам гледа као на појаву, а не као на дио удрženog рада — индустрију као и све остale — дотле ће он бити крајев музара без пањица и тешко ћемо постићи праву вриједност у великим туристичким сајету.

ЗА 20 ГОДИНА ТУРИЗАМ ЋЕ ИЗВИТИ НА ЧЕЛО СВИХ ИНДУСТРИЈСКИХ ДЈЕЛАТНОСТИ

Туризам не можемо посматрати као засебну границу, јер у њему судјелују најмање 70 привредних и много више непривредних дјелатности. При изради туристичког производа — одмора учествује и сам „предмет пословања“ — гост. И кад је тај „производ“ до краја израђен, он нестаје, нема га више. Одмору је дошао крај и остаје само успомена. Можда је у томе узрок што се никако не схвата шта припада тој привредној дјелатности.

КАСНЕ ПРИПРЕМЕ ЗА ТУРИСТИЧКУ СЕЗОНУ

Припреме за овогодишњу „туристичку жетву“ — касне. То би најкраће речено, могао би бити закључак са састанка Извршног одбора Туристичког савеза општине на коме је расправљано о програму припреме овогодишње туристичке сезоне у Будви, Светом Стефану и Петровцу.

На састанку је било ријечи да тај посао у наредним недељама и мјесецима треба схватити као најприоритетнију обавезу у свим срединама. Подјесено је и на то да је у Акционом програму дјеловања општинске организације Савеза комуниста Будве такав задатак постављен свим друштвено-политичким организацијама, основним организацијама удрženog рада и другим субјектима. Јер, како је туризам на подручју општине једини, а тиме и главна грана привреде, из ове обавезе се ни један субјекат не може искључити.

На састанку је било ријечи и о пропустима и слабостима које у најкраће могућем року треба отклонити, а на које су гости у прошлогодишњој анкети указали. На првом мјесту истакнути су проблеми нечистоће и неурядности мјеста, затим на нечистоћу и неопремљеност плажа санитарним уређајима. Подједнако су према го стима били нељубазни угости и трговци, а туристи су нездовољни понашањем других субјеката укључених у туристичку понуду. Гости се жале и на неадекватне услове боравка у аутокамповима и слично.

Очијењено је да је понуђени програм припреме туристичке сезоне доста исцрпан. Замјерено је што су обавеза и задаци које треба извршити набројани без приоритета, као и да су за њихово обављање остављени дуги рокови.

Д. Н.

П ОУЧЕН
П турист
лист“.
преме за сез
динарска и
добри плано

ШТА СВЕ Т

Овога пута,
ристичком саве
шили су да се
за дочек тури
том плану је п
активности за
чек сезоне који

— Низ негат
испљавале ток
њу сезоне вели
зиме радијо до
не би понајвља
анкета коју је
општине спрове
страних и дома
зује нездовољс
су у питању чија
и снабдијевањ
и мир (посебно
вима), културно
јзјад ниво услуг
и трговинским
љубивост домани
ристичком савез

Ако се овоме
неких артикала
продавњицама, о
ни нисмо спрем
Према свим пок
дине ће бити т
што се тиче прод
ни је забиљеже
промета за 8% и
садашња капацитет
тржишту не иде

Све су овој
билност не само
ститељских ради
штини него и сви
ректно или инд
у туризму. Стога
ман и садржаја
ма који прецизиз
ве извршиоце и

ПОЈАЧАТИ КО
ОПШТУ П
Извршио се
свих канализаци
пи, пријеључака
торе, ријешити
ције за насеље се
дви, оправити з
организација кој
њиховом одржава
бити очешћене
са на њима; ог
где пристају чам
збиједиће се нес
туристе и мјешт
плаже. На врије
ти сви послови
наше општине и
личине воде; ос

Како да сарађујемо са природом

ЦИВОЛИЗОВАНОМ ЧОВЈЕКУ не чини само радост у животу становника, канцеларија, радионица, школа или улица, већ, исто тако, двориште, кућни врт, парк и остали хуманизовани простори, јер и те површине представљају саставни дио његовог становаштва. Ради тога савремени захтјеви диктирају и упозоравају на то да град или насеље није само прости збир зграда, улица и људи, већ живи организам са својим властитим индивидуалностима и карактеристикама. У том правцу самоуправни грађани нашег друштва мора и једино тако гледати и односити се према зеленом богатству у својој средини.

Схватања пејзажа, вегетације као декоративни додатак урбанистичкој структури, а не као биолошки елемент простора, доводе до деградације простора, те се у зонама „природних језгара“ поjavljuju неадекватни објекти. Посјечени су многи борови, храстови и маслине из простог разлога што нисмо хтјели, или нисмо знали, да сарађујемо с природом. А какву: градити значи, сарађивати с природом. Какве су пољецице тог незнанja најбоље нам говори сљедећи упечатљив подatak: једном одраслом храсту транспирациони капацитет (испаравање површином листа) износи 300 литара воде у току само једног сунчаног јељњег дана!

Школски примјер оваквог односа према природи насеље на Шумети у Светом Стефану. Овај простор послије ратних година акцијама становништва овог краја расла је густа борова шума која је допријељила формирање индивидуалитета, препознатљивости овог подручја. Изради детаљног урбанистичког плана Свети Стефан је веома важна вегетација постојеће вегетације, те је изградњом изгубио ранији квалитет.

Поменимо и парк у Милочеру који је некада својеврсну ботаничку башту у којој су се могле наћи јелови свијета. Данас, парк је запуштен.

Чујемо да је ООУР „Хотели Свети Стефан“ до којој ће сви радници бити обавезни да учествују и уљепшавању овог парка, што треба да послужи за

У многим земљама свијета данас руше виспесне подигли зеленило или рекреациону површину. Код нас треба унети, већ само да се сачува и хортикултурно обје зеленило.

Зага ГРЕ

СТИЧКОЈ СЕЗОНИ ★ У СУСРЕТ ТУРИСТИЧКОЈ СЕЗОНИ ★ У СУСРЕТ ТУРИСТИЧКОЈ СЕЗОНИ ★ У СУСРЕТ ТУРИСТИЧКОЈ СЕЗОНИ

И Садржан програм овогодишњих припрема

ИСКУСТВОМ ИЗ ПРОШЛЕ И РАНИЈИХ ГОДИНА, иницијативи радници из наше општине ријешили су да „окрену“ се једномачно да схваћено да од тога како се спроведу припреме, умногом зависи каква ће бити посјета и, наравно, визуална жетва. Протеклих година су, истина, прављени, али је, обично, много тога остајало само на — папиру.

БА УЧИНТИ

Како истичу у Туристичкој општине, ријешено је једномачно да схваћено да од тога како се спроведу припреме, умногом зависи каква ће бити посјета и, наравно, визуална жетва. Протеклих година су, истина, прављени, али је, обично, много тога остајало само на — папиру.

Будва ће од наредне сезоне бити богатија за два веома значајна објекта — „Авалу“ и „Могрен“. Бидејући уређен простор око њих, а пошто ће ови објекти, или један од њих, радити и током зиме, неопходно је уложити више напора на пропаганду. У програму читамо да „у циљу привлачења што већег броја туриста на наше подручје, треба појачати комерцијалну и општу пропаганду на домаћем и страном тржишту, укључујући обилазак по јединицама емитивних подручја и организовање конференција за штампу.“

Бучна музика представља годинама проблем за госте који бораве у Будви током сезоне. Више ограничено вријеме до када ће се са тераса чути пјесма и музика, како би туристи који скупо плајају пансион имали миран сан. Преиспитаће се и одлуке које регулишу јавни ред и мир, радно вријеме, локални саобраћај, градњу у урбаним зонама, пријавно-одјавну службу и све оно што је везано за туризам.

ТРЕБА СЕ ДРУКЧИЈЕ ПОНАШАТИ

Трговцима се ставља у задатак да напуне магацине дефицитарном робом, подесе радно вријеме потреби туриста и да побољшају услугу. Пошто је њен ниво незавидан и у угоститељским објектима, предлаже се организовање такмичења за избор најбољих појединача којима би се на крају сезоне или године уручила признања.

И домаћини, они који издају кревете, мораје се понашати мало

Д. Н.

друкчије него до сада. Прво, њихова дворишта морају бити уреднија, све собе пријављене и категорисане, а однос према гостима битно измијењен. Јер, управо величина примједби односи се на понашање домаћина — непријављивање гостију, наплаћивање преко прописаних тарифа и сличне поступке које нема оправдања.

Послова је пуно. Овде су побројани неки који се налазе у програму. Тамо их је још доста, има и оних које Туристички савез није унио, а које треба обавити у предsezони. Такође је доста и извршилаца. Почев од Туристичког савеза, преко комуналних и других служби, па до културних и спортских радника. Поред оних који су, како се то каже, плаћени за обављање свог послана, у припремању за сезону биће укључени сви грађани, омладина и ћаци путем масовних акција на чишћењу и уређењу насеља, шеталишта, излетишта и паркова. Након усвајања од стране Скупштине општине и Скупштине Туристичког савеза програм ће бити достављен свим учесницима у формирању туристичке понуде. Да би се оно што је предвиђено и спроведено, односно да би се пратила реализација задатака из програма биће формиран посебни одбор коме ће то бити задатак.

С. Г.

НОВА САМОПОСЛУГА БИМ „СЛАВИЈА“

У току су радови на проширењу и реконструкцији зграде БИМ „Славија“ у којој се до земљотреса налазила продавница меса и хладњача. Адаптацијом зграде, која је повјерена грађевинској организацији „Рад“ из Пријепоља, прошириће се хладњача, уредити савремена продавница меса и добити простор за нову самопослугу. У њих ће бити инсталирани нови расхладни уређаји, апарати и друга опрема, па ће тако Будва добити још једну савремену трговину. Предрачунске вриједности радова је 32 милионе динара, а објекат ће се на употребу предати у мају ове године.

У БИМ „Славија“ истичу да је до реконструкције старе зграде морало да дође из више разлога. Проширењем хладњаче, на пример, створиће се услови за боље и уредније снабдијевање месом хотела, грађана и туриста. У новој самопослuzи, поред меса, потрошачима ће се нудити и остали прехранбени артикли и друга роба.

Д. Н.

Требало је више реалности

НЕГДJE У ЈЕТО 1980. ГОДИНЕ, пишући о хотелима чија изградња предстоји дуж Црногорског приморја (они су тада били у склопу и пројектима) рекли смо, између осталог, да на тако малом простору заиста није потребно толико здања „А“ категорије, да се поставља питање њихове реалности, јер, с једне стране, извјесно је да ће тако замишљени објекти скупо стајати, а с друге је анализа захтјева и иностраног и домаћег туристичког тржишта показала да гости траже мање објекте типа бунгалова.

Двије године након тога у ситуацији смо да потврдимо наша предвиђања. Нажалост. Кажемо баш тако, јер сигурно никоме не може бити драго оно што се додатило на подручју јужног дијела Црне Горе.

ПРЕКОРАЧЕЊА

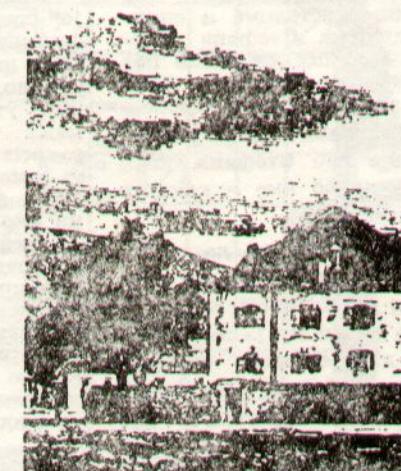
Боравећи недавно у више најврата у Будви Радна група ЦК Црне Горе (Веселин Вуксановић, Анђелко Ковачевић, Милан Вуксановић) прво је посетила „Монтенегротурист“. Управо због тога што се у највећем угоститељско-туристичком колективу у Црној Гори има о чему причати. Од већелепних хотела, мањом „А“ категорије прорадио је само „Ас“ у Перазини Долу. „Палас“ у Петровци, „Авала“ и „Могрен“ у Будви још су — причама. И, што је најважније, а истовремено најтужније у цијелог прича, укупне инвестиције у објектима „Монтенегротуриста“ стају шест милијарди и три стотине милиона, а прекорачења на њимаравно 1,3 милијарде динара! Наравно, да док се не обезвиђе све паре нема ни завршетка објекта. И да би се нешто радило, да се не би опет јављали „Складри уз обалу“, као што је то био случај са „Асом“, финансијери из „Монтенегротуриста“ су се растрчали, тражећи паре. Оно што су добили из Фонда за обнову и развој утрошили су, а сада су потребна додатна средства. Наћи ће их — веле на најбољем су путу да то ријеше кроз удруživanje рада и средстава с неким организацијама из Словеније и других крајева, као и из неких других извора. Међутим, — како рече директор „Монтенегротуриста“ др Ратко Вукчевић — није то удруživanje рада и средстава, већ удруživanje девиза. А како ће се ти „аранжмани“ одразити на пословање овог колективе, које је ове године на ивици рентабилитета, није тешко предвидети. Но, дато је обећање да ће ови објекти прорадити почетком наредне туристичке сезоне.

„АВАЛА“ И „МОГРЕН“

Посебан је случај „Авale“ и „Могрена“. Овај комплекс, који сав „одише“ од мермера, бронзе, склоцијеног бакра и осталог луксуса за, требало је да кошта око 800 милиона динара. Сада се већ зна да је потребно још 500 ако не и више милиона! Кревет ће у овом комплексу стајати два милиона динара! Констатација чланова Радне групе ЦК Црне Горе била је оваква: Овај комплекс је примјер како не треба градити!

За „Авалу“ и „Могрен“ се рачунају рентабилности изводи на бази утопистичке прогнозе да ће ови објекти бити пунјени 236 дана; Слично је и с „Паласом“.

Овде је суштинско питање, на које истина није дат прави одговор: одакле овоголико кратковидности код планирања скупих хотела уз црногорску обалу? Кome је

то пало на памет да прави у сваком хотелу конгресне дворане, базене с топлом водом, бројне терасе, барове и друга чуда на удаљености од око 80 километара и све под заштитним знаком „А“. Да су у питању и хотели „Б“ или неке ниже категорије питање је би ли се током љета могла пунити та здања кад прораде. Да и не говоримо о зими за коју треба подостати мазута. А њега нема „ни за лијек“, па реци ове зиме од свих „зимских“ објеката „Монтенегротуриста“ на Црногорском приморју радије само тиватска „Мимоза“ и „Созина“ у Сутомору.

Одговори у „Монтенегротуристу“ рекоше: планирају искључиво у ОУР-има, постојају пристас друштвено-политичких заједница у општинама на угоститељство да граде нешто лијепо, нешто чиме ће се град поносити. Нијесу консултовани ни стручњаци који раде у заједничким службама Монтенегротуриста у правој мјери. О захтјевима савременог туристичког тржишта није се водило рачуна, па онда, наравно, ни о рентабилности. Прохтјеви су били много већи него што је било средстава.

ПРОМЕТ

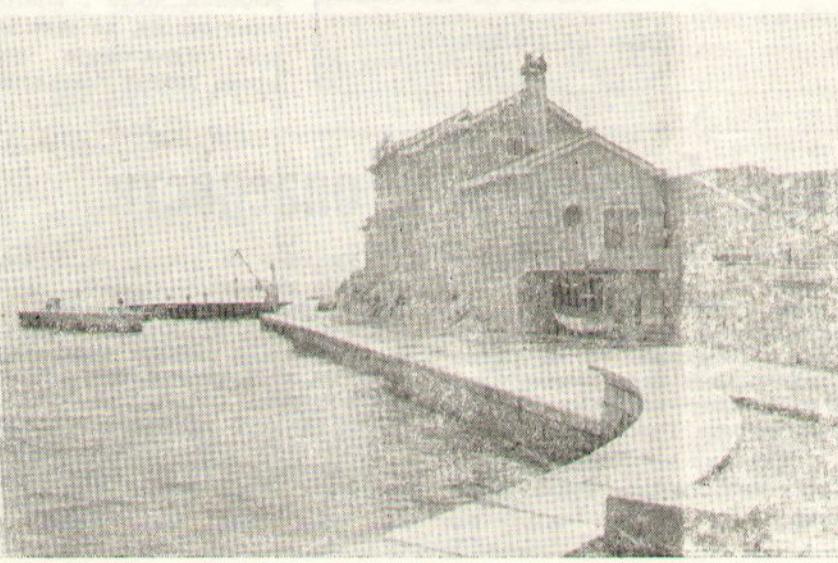
Хотел „Ас“ у Перазини Долу, већелепно здање „А“ категорије које „Монтенегротурист“ није градио, већ га је купио, први је индикатор како ће радити скупи хотели, начињани, један до другога. Мјеста у његовим собама било је дosta током цијelog љета, а, како рекоше на недавном састанку у „Монтенегротуристу“, дневни промет у ванпансиону износио је око 60.000 динара! Поједини приватни угоститељи без скупих лustera, без мермера, бетона и челика, али с лепињама, пљескавицама, хладним пивом и — умјереним цијенама остваривали су дневно три пута већи промет.

На све то Милан Вуксановић је рекао:

— Могли су на вас да врше било какве притиске, али ви нисте смјели попустити. Све поље са овим нереалним и промашеним инвестицијама сносијете сами. Ви стварате доходак и дјелите га, а дјелове вам неће покривати друштвено-политичка заједница.

Чини се да одговор на све ово постоји, да је врло јасан: овде су појединци хтјели да подигну себи споменике, занемарујући све друго. Битно је било пројектовати што већи, скупљи и раскошнији хотел, а како ће се све завршити, ко ће дати паре за то и како ће он радићи, па то се заборављало. Рачунало се да је солидарна каса без дна.

С. Грегорић

ОБРАЗОВАЊЕ, КУЛТУРА, УМЈЕТНОСТ ★ ОБРАЗОВАЊЕ, КУЛТУРА, УМЈЕТНОСТ ★ ОБРАЗОВАЊЕ, КУЛТУРА, УМЈЕТНОСТ

ЗАШТО СТЈЕПАН
А НЕ СТЕФАН?

У многим публикацијама, дневним листовима и енциклопедијама Стефана Митрова Љубишу налазимо под различитим именима. Најчешће као Стјепан, понекад је Шћепан или Стеван, а рјеђе као Стефан, како му је право име и како се он потписивао.

Зачуђујуће је да ни у нашој средини, где је овај писац рођен, многи нису начисто да ли му је име Стјепан или Стефан! Основна школа у Будви носи назив „Стјепан М. Љубишић“. Тако пише и на споменику у нашем парку, који је, у знак сјећања на Љубишића, постављен 1935. године, затим на кући у којој се родио Љубишић, па и на његовом гробу у порти цркве Свете Тројице. Гимназија у Котору носи назив „Стефан М. Љубишић“, а тако се зове и библиотека у Петровцу.

Прије седам година не-колицина познавалаца Љубишиног дјела и живота прелистали су књигу рођених цркве Свете Тројице из 1862. године и пронашли у њој забиљешку писану Ћирилицом да се фамилија Стефана Љубишића исељава из Будве у Задар. То је објелодано на симпозијуму о Стефану Митрову Љубишићу, који је одржан у Титограду и Будви од 21. до 23. априла 1976. године поводом обиљежавања 150. годишњице његовог рођења. У цјелокупним Љубишиним дјелима из 1928/29, који је сабрао Велимир Живојиновић, испод фотографије писца налазимо његов потпис Ћирилицом: Стефан Љубишић.

Име Стјепан, које је одомаћено, објашњавао је на симпозијуму др Радослав Ротковић тиме да се Стефан најчешће потписивао са ст., па се ова скраћеница различито тумачила, зависно од тога где је Љубишић живио послије Будве, а живио је у Задру, Загребу и Бечу, где је и умро 1878. године.

Послије симпозијума записано је име СТЕФАН. Прва књига са прилогима о Љубишићу носи назив СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША. Прије симпозијума 1976. године, часопис „Стварање“ посветио је цио децембарски број 1974. године Љубишином дјелу и животу, под именом СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША.

Одговорни у нашој општини, требало би да исправе грешку. Свакако, прво би то требало да уради Основна школа, затим надлежни на споменику у парку, родној кући и на гробу, што је, уосталом, био и захтјечак симпозијума из 1976. године.

С. П.

ИЗ „ЗЕТА ФИЛМА“

Пет документарних и један играни филм

КОНКУРС ЗА СЦЕНАРИЈА
И СИНОПСИСЕ

„Зета филм“ ће ускоро расписати конкурс за сценарије и синоопсисе за дугометражне игрane филмове с темом из савременог живота. Није случајно што предузете на овај начин тражи сценарија и синоопсисе

с тематиком из наше свакидашњице. Познато је, наиме, да у црногорској, као и у југословенској продукцији немаовољно филмова који третирају савремену тематику. То је био разлог да „Зета филм“ у конкурс тражи сценарија и синоопсисе

трајати до 30. јуна ове године, а резултати ће бити објављени два мјесеца касније. Како се конкурсом предвиђа, у обзор долазе сценарије и синоопсиси свих жанрова. Пристапе радове оцењиваће жири, који ће именовати Филмски савјет „Зета филма“. За најбоље сценарије предвиђају се три награде: прва од 80.000, друга 60.000 и трећа од 40.000 динара. Три награде ће се, такође, додјелити и оним синоопсисима за које се жири буде опредијелио, и то: прва — 30.000, друга — 20.000 и трећа 10.000 динара.

На сједници Филмског савјета било је ријечи да би требало износе за награде, како за сценарија тако и за синоопсисе, повећати, па је предложено Радничком савјету предузете да прва награда за сценарија износи 100.000, друга 80.000 и трећа 60.000 динара, односно прва награда за синоопсисе да буде 40.000, друга 30.000 и трећа 20.000 динара. Сматра се да, ако се хоће да конкурс успије, треба предвидjeti вриједност награде, које ће стимулисати много појединце да на конкурс пошаљу своје радове. Сигурно је да од конкурса не треба много очекивати. Подсећамо и „Ловћен филм“, а касније и „Филмски студио“ су расписивали конкурс, али скоро увијек без успјеха. Ипак, у „Зета филму“ се надају да ће можда доћи до једног-два добра сценарија или синоопсиса, што би био велики успех овог конкурса.

М. П.

ФИЛМ „13. ЈУЛ“
ФИЛМ „13. ЈУЛ“
ПУБЛИКУ

Интересовање гледалаца у нашем главном граду за филм „13. јули“ редитеља Радомира — Баја Шарановића било је изузетно: за првих шест дана приказивања у београдским биоскопима га је видјело преко 30.000 гледалаца. С обзиром да је приказивање настављено (овај податак добили smo у првој половини јануара) та цифра је сигурно премашена. Иначе, овај филм о коме су критичари изрекли доста контроверзних судова, до сада је широм Југославије видјело преко 300.000 гледалаца.

Фест '83 почиње 4. фебруара

Према обавештењу организатора, на овогодишњем 13. ФЕСТ-у учествоваће 19 земаља са 45 филмова: Алжир (1), Аргентина (1), Австралија (1), Бугарска (2), Велика Британија (3), ДР Њемачка (1), Италија (1), Јапан (2), Мађарска (3), Мароко (1), Мексико (1), Пољска (1), САД (12), СР Њемачка (7) СССР (4), Турска (2), Француска (3), ЧССР (1) и Југославија. Према томе, приказаће се филмови из двије афричке земље, једне азијске, двије латино-америчке, пет западно-европских, шест социјалистичких земаља и филмови из САД, Австралије и Југославије.

Избор, филмова извршила је Селекционија комисија коју је именовао Савјет ФЕСТ-а. Селектори су присуствовали свим познатијим филмским фестивалима у свијету (Кан, Берлин, Венеција, Сан Себастијан, Карлове Варе и др.). На основу прегледаних филмова, извршили су избор оних који долазе у обзор за приказивање на ФЕСТ-у, и Савјету поднијели предлог за формирање званичног програма.

Селекционој комисији значајну помоћ у раду, у смислу консултовања и сарадње, пружају савјетници за репертоар из дистрибутерских филмских кућа, који прате производњу филмова у свијету. Они повремено обавјештавају Селекциону комисију о филмовима који долазе у обзор за уврштавање на програм ФЕСТ-а.

Међу 45 филмова од којих ће се сачинити овогодишњи програм ФЕСТ-а налази се већи број филмова који су били запажени у свјетској филмској производњи. Истакли бисмо посебно филм „ЦРВЕНА ЗВОНА“ Сергеја Бондарчука, нама добро познатог совјетског редитеља, „НЕСТАО“ Кости Гавраса, „Е. Т. ВАНЗЕМАЉАЦ“ Стивена Спилберга. Својом актуелношћу дојаска на ФЕСТ '83 куриозитет представља посљедњи филм — његовог режисера Спилберга недавно су амерички филмски критичари прогласили за режисера године у САД.

На програму овогодишњег ФЕСТ-а наћи ће се неколико филмова са најновијег репертоара „Зета филма“, као што је то било и протеклих фестивала. Амерички филм „БЛЕЈД РАНЕР“ режисера Ридлија Скота, у коме главну улогу игра сада врло популарни глумац Харисон Форд, јесте савремена научно-фантастична прича чија се радња догађа у Космосу 2019. године; амерички филм „БИЈЕЛИ ПАС“ режисера Самуела Фјулера је други представник „Зета филма“. У обзор су узета још два америчка филма: „ПОГРЈЕШНО ЈЕ ТАЧНО“ познатог режисера Ричарда Брукса и „СЕКСИ КОМЕДИЈА ЈЕТЬЕ НОЋИ“ режисера Вудија Алене. За приказивање на ФЕСТ-у био је предвиђен и совјетски филм „ПРИВАТНИ ЖИВОТ“ режисера Јулија Рајzmanа, успјешно приказан и награђен на Филмском фестивалу у Венецији 1982. године. Међутим, овај филм је недавно приказан у Београду у оквиру Недеље совјетског филма у Југославији, па је, по пропозицијама ФЕСТ-а, немогуће његово укључење у званични програм.

ФЕСТ '83 трајаће осам дана — од 4. до 11. фебруара — а одвијаће се у двије велике дворане у Београду — Сава центру и Дому синдиката Југославије.

Milan M. NOVICHIT

Фреске манастира Градишта у опасности

Манастир Градишта (1116. година) један је од седам манастирских комплекса у нашој општини који је тешко страдао у земљотресу 1979. године.

— Републички завод за заштиту споменика културе СР Србије је одмах прискочио у помоћ. Поред тога што је урадио комплетну пројектну документацију, учествовао је са милион и 200 хиљада динара у обнови

огов вриједног културно-историјског споменика.

Црква Светог Николе привремено је прекривена. Живопис у њој ради је поп Страхиња из Будимља 1620. године. Сада су те фреске у великој опасности — пошто их шалитра увек нагриза. Разрушени дио зидова са фрескама у фрагментима налази се у манастирском конаку, који је саниран.

Уколико се ускоро не започне санација манастирске цркве, штета ће бити несагледива. Пројектна документација је урађена 1980. године, па би Фонд за обнову пострадалог подручја требало што прије да изврши потребна средства да би се сачувале вриједне фреске — рекао нам је Јубо Каписода директор Републишког завода за заштиту споменика културе СР Црне Горе.

С. П.

ИЗ РИЗНИЦЕ НАШЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Пјесник и путописац Јован Дучић

ЈОВАН ДУЧИЋ (1871 — 1943) угледао је свјетлост дана у Требињу, завршио средњу школу у Сомбору, учитељевао у Мостару, објављивао пјесме у дјечјем „Голубу“, мостарској „Зори“, новосадском „Јавору“. Запутио се затим у Женеву и Париз, прешао у Србију, ушао у дипломатску службу, постао један од стубова „Српског књижевног

О ЉУБАВИ

„... ПЛАТОН ЈЕ ГОВОРИО: Љубав умирује људе и стишава буре на мору, љубав успављује вјетрове.“

*

„... У ЉУБАВИ СЕ ОСЈЕЋА више него што треба, пати више него што се мисли, сања више него што се живи и каже и оно у што ни сами не вјерујемо...“

*

„... У ЉУБАВИ, као и у религији, све почива на осјећању и на ве ровању у невероватно...“

*

„... ЉУБАВ ЈЕ ... УВЕК била привилегија најчишћих душа, ако не и највећих духова. Света Тереза говори ћа волу да је несрћан зато што не уме да воли, а свети Франческо је правио жеће од снега. У хришћанској свету су били заљубљени свеци, али у паганском свету су били заљубљени и богови. Чак и бо гиња Реа, мајка Зевсова, волела је једног фригијског младића, ле ног Атиса. Њен један син, Плутон, умирао је од љубави за Персефоном, ћерком Деметре, а други син, Зевс, посјејао је љубавним нередима све грчке путове куд је прошао...“

*

„... ПЕСНИК ТЕО КРИТ има песму у којој је Ероса ујела пчела, и он се тужи Афродити како је тако мала пчела могла направити толико велику рану. А богиња му одговара: „И ти си мален, а такве те шке ране задајеш...“

*

„... МИ ЉУБИМО ... што смо ми на ту личност просули једно своје сунце које га је озарило и издвојило од свег другог паоколо по земљи...“

*

„... СЛЕПА ЉУБАВ то је једини љубав...“

гласника“ и, пред крај живота, као присталица Драже Михаиловића, стао на погрешну страну, сврставши се међу издајнике свога народа.

ма су важније слике од осјећања и богатство ријечи од богатства мисли.

Дучићеви путописи („Градови и химере“) представљају раскошну прозу. Свака ријеч у њима је обраћена не само садржајно већ и музикално. Као у добро компонованим музичким дјелима, у тим писмима се с непогрешним пропорцијама смјењују осјећања из прошлости и предјели пред очима. Он је са заносом и ријектом ерудицијом писао о великом историјском личностима и о покретима у земљама у којима је боравио и кроз које је пролазио.

У књизи „Моји сапутници“ Дучић је дао портрете својих савременика — оно што је писао о Кочићу, Иви Војновићу и Милораду Митровићу спада у најлуциднија запажања која су се могла прије њега прочитати у нашој есејистици.

„Благо цара Радована“ није трактат о астракцијама него збир мисли о човјеку и о животу, које је пјесник билежио у својим усамљеничким тренуцима, при вечерњим штетњама или читању.

Великом монографијом о грофу Сави Владиславићу, поријеклом Херцеговцу, који је у првој половини XVIII вијека био један од најпознатијих дипломата руског царства, Дучић је дао значајан прилог нашој историографији, откривши једног нашег великог човјека из прошлости коју још увијек врло мало познајемо.

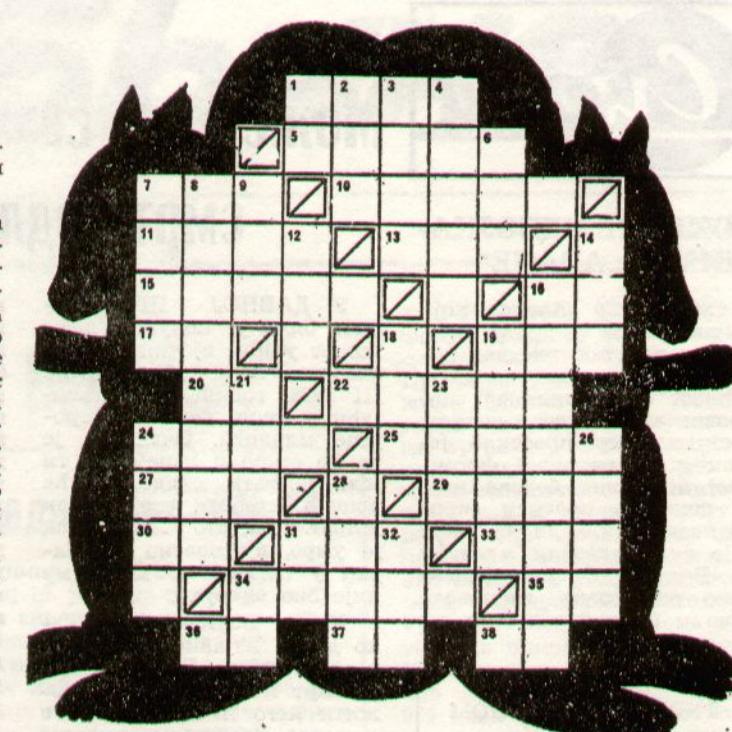
У својим раним пјесмама Дучић је — такав се утисак стиче — више хтио да се свиди него да се исповиједи. И каснија његова поезија „мирна као мрамор, хладна као стена“ — више је створена него рођена, више смишљена него проосјећана: ти стихови су мање живот него књижевност. Пјесников бол већи је на ријечима него у срцу.

Ипак, за Дучића се може рећи да је у нашу поезију унio дискретну тишину и велику свјетлост — ни у чijим стиховима колико у његовим „Јадранским сонетима“ нема толико сунца и неба, сјаја и пространства. Он је мајstor да у пјесми од четири строфе од почетка до краја исприча једну људску историју. — ведру или драматичну, колико и она коју садржи нека новелла или кратки роман.

Циклус „Царски сонети“ настао је у вријеме националног заноса и успона — у вријеме када је Ракић писао „На Газиместану“, Шантар „На старим отњиштима“, Милутин Бојић „Краљеву јесен“ и „Урошеву женидбу“ а Владислав Петковић — Дис „Ми чекамо цара“. У бриљантним Дучићевим сонетима мотиви су ингениозно нађени, али у њима нема ујерљивости и живота: историјске личности више него на жива бића личе на своје сопствене слике везене на свили.

Дучић је у својим родољубивим пјесмама подједнако глорификовao претке и потомке — оне који су пали на Брегалници, код Куманова или на острву Виду, као оне који су погинули код Велбужда, на Мараци и Косову.

„Плаве легенде“ које су, кад су се појавиле, значиле велику новину за нашу поезију, иако студиозно замишљене и мајсторски изведене, — хладне су, сухопарне, рађене као по дужности, церемонијалне: у њима

УКРШТЕНИЦА

ВОДОРАВНО: 1. Некадашњи, најпознатији свјетски фудбалер, 5. носачи (тур.), 7. затвор (народски), 10. један занатлија (ма), 11. смрт (стр), 13. наша индустрија нафте, 15. највећа филмска награда, 16. грчко слово, 17. истурени дио коп на у море, 19. град у Србији, 20. ријека у СССР, 22. грчка лука, 24. пласт камара, 25. уређени дио обале, 33. јужно воће, 34. град у Хрватској, 35. Предлог, 36. ријека у Италиji, 37. подземље, 38. Лудолфов број.

УСПРАВНО: 1. Панчево, 2. изумрла птица тркачица, 3. обмане, 4. полети, 6. језеро у Америци, 7. љубав (стр), 8. проценат, 9. гутљај, 12. показана замјеница, 14. погодак у кошарци, 16. становници Ријеке, 18. повишеннаnota це, 19. новосадски лист за дјецу, 21. необуван, 23. бој, битка, 25. вјештачка кожа, 26. наша пла нина и ријека, 28. врста амбалаже, 31. Кикинда, 32. чемер, туга, 34. неопходан зачин.

РЈЕШЕЊЕ

ВОДОРАВНО: 1. Џеле, 5. амали, 7. апс, 10. ужари, 13. ИНА, 15. Оскар, 16. ро, 17. рт, 19. Ниш, 20. Об, 22. Пиреј, 24. стог, 25. савет, 27. кеј, 29. течна, 30. ак, 31. кеј, 33. нар, 34. Сисак, 35. на, 36. По, 37. ад, 38. пи.

НАЈМЛАДИ САРАДНИЦИ

Порука

Хоћемо ли престати да спавамо?
Хоћемо ли опет настати ѡава?
Да ли ће баш сутра бити тај дан
Када ће престати овај сулуди сан?

Људи, пробудите се већ једном
Из тог проклетог сна,
Погледајте шта сутра вашу дјецу чека!

Људи, смогните снаге
Да од себе створите човјека.

Не, немојте се плашите ѡаве и
буђења,
Они ће бити много страшнији
Ако верујете у лажна сањарења.

А када се пробудите
Немојте се чудити том кршу и лому:
Све су то створиле ваше руке
И зато се то не може поправити брзо,
Без труда и муке.

Када то поправите,
Ставите све на право место,
Нахраните гладне,
Уклоните бомбе и пушке
Ми, ДЈЕЦА, више од свега
Цијенићемо Вас, ЉУДЕ.

Милица ПАПОВИЋ

Граде мој

Има један град на обали мора,
најдражи је град сад у срцу мом.
Има један град о ком срце пјева,
јер то је град који треба нас.

Зидине те старе опасују граде,
а унутра трошне куће су нам драге,
Желим, драги граде, да живиш и даље,
да све твоје ране што прије оздраве.

Улице су твоје поплочане, бајне,
али траже живот да им дамо ми.
Зато брже, брже, у изградњу хајдмо,
изградимо Будву још лепшу и дражу.

Зато теби пјевам ову пјесму, граде,
на обали мора у вјечитом сјају.
Да сви људи свијета опет за те знају
да си нам најљепша сад поново ти.

Ана МИТРОВИЋ

Први снијег

Када сам се пробудила видјела сам
како падају бијеле пахуљице. Весело сам
скочила, обукла се и изашла напољу. Позвала сам
другарице и другове да се играју.
Грудвали смо се. Одједном је нашао
сиви облак и снијег је почeo све више да
пада.

Дјеца су видјела ватромет и сјетила
се да је Нова година. Сви смо отишли да
доћемо до Дједа Мраза.

Јелена ПАПОВИЋ

ПОХВАЛЕ ОДБОЈКАШИМА „АВАЛЕ“

Одбојкаши „Авале“ који су пласманом у другу лигу, где се већ такмиче два црногорска представника („Будућност“ и „Никшић“) постигли свој највећи успех, наступили су протекле јесени у променљивој форми. Број освојених бодова није за похвалу, пласман скоро је незавидан, али су игре које су приказали младићи из Будве добро оцјењене како од стране стручњака тако и од публике која их

ТУРНИР У МАЛОМ ФУДБАЛУ

У Будви је средином јануара одржан турнир у малом фудбалу под покровитељством „Вечерњих новости“. Учествовао је велики број младих играча, распоређених у неколико екипа. За побједника турнира обезбиђен је пехар листа „Вечерње новости“. О резултатима овог турнира биће више ријечи у наредном броју.

Г.

у све већем броју прати. Било је нормално и очекивати кризу у новом првенству, с обзиром на неискуство екипе, али било је и нечег другог: нерегуларности у такмичењу. Наиме, де шавало се да одбојкаши „Авале“ паузирају по двадесет и више дана, а потом у дне викенда играју два меча један за другим. То су, заиста, велики пропусти организатора. Има и још нешто што је утицало на резултате: када су гостовали, Будвани су настојали да пронђу до оближњег места где такође постоји клуб с којим треба играти. Обично су договори успијевали и тако је „Аvala“, и на страни, за два три дана играла по два меча. Разлог за то био је штедња средстава у којима клуб оскудијева. Доста коштају и судије долазе из удаљених места, па су трошкови онда већи.

Одбојкаши чисто аматерског клуба, „Авале“ углавном ученици и студенти који су стасали у њему остварили су, ипак, оно што су жељели прије почетка првенства — пласман у средишњи табеле. То је успех за који су подједнако заслужни сви играчи, као и вриједан стручни штаб и управа. Тешко је било кога издавојти — било би то, у неку руку, и неправедно — с обзиром да су се сви својски трулили да дају што већи допринос игри и резултатима. Ту је и спортско понашање које је за примјер и које треба посебно истaći. И још нешто: генерацију младих одбојкаца из Будве красе другарство, ентузијазам и спорчки морал. Нема сумње да ће наредне игре и наступи донijeti нове радости за чланове овог клуба и њихове вјерне навијаче.

С. Г.

Може ли се

СМРТ ОДЛОЖИТИ ИЛИ САВЛАДАТИ

У ДАВНОЈ ПРОШЛОСТИ било је покушаја да се живот учини вјечним. То је покушао папа Иноћентије III 1492. године, убрзивajući у своје вене крв тројице младића. Очекивао је да ће старо и изнемогло тијело постati младо, да ће поново живјети свој нови живот. Умјесто тога, папа је умро, вјероватно разочаран у свештиштву што му није био од руке.

Хенри Бергсон је не та-ко давно изјавио да ће човјек постati бесмртан, да се смрт може не само одложити него и савладати. Те његове „јеретичке ријечи“ многи људи су дочекали са подсмијехом, убијећени да је смрт неизbjежан чин. Маштана о побједи смрти била су неостварљиви, пустини. Временом се такво ујверење мијења и ми се сјећамо како смо као дјеца вјеровали да не можемо умриjeti, управо да се то може догодiti сваком другом само не нама. Увијамо затим да је све на овом свијету пролазно и да Бергсонова мисао о човјековој бесмртности није била само жељa и празно филозофско маштава. То је доказао слуčaj који се одиграo приje шеснаест година у Аризони. Тада се професор психологије Џемс Бедфорт уписао у списак људи који нећe умrijeti, иако је, како се види из болничких књига, те 1967. године умро од леукемије.

Бедфортово тијело је замрзнуто, с тим што се оно

ЗДБАВНИК

ЗДБАВНИК

може повратити из „леденог сна“. Овом професору придружила се касније не баш мала група „бесмртница“, који треба да кроз неколико деценија или вјекови „васкрсну“ и наставе да живе овогемаљским животом. До тада они ћe се налазити у огромним челичним капсулатима, заљећени. То заљeвање зове се криогенација и није једноставна ствар. Оно може да буде привилегија веома великих богаташа који су у стању да уложе огромна средства да би били „овјенчани“ ледом што живот значи.

Да ли има сврхе ово заљeвање и да ли оно заиста омогује бесмртност? Оптимисти кажу да има, јер, наводно, човјек који је боловао од леукемије може да се поврати у живот када буде пронађен лијек против ове, односно било које друге опаке болести.

Погледајмо како и када се врши заљeвање. Чим љекар установи смрт, пациент се ставља у апарат за замрзвање, који одржава рад срца и плућа док се организам облаже врећицама леда које су заштита од оштећења мозга. Али, није доволно положити тијело пацијента у лед — треба обавити још низ других радњи битних за одржавање организма. Тако се у тијело пацијента убрзива хепарин, материја коју лучи јетра, и која спречава згрушавање крви и онемоћава распадање ћелија. Када се температура тијела спус-

ти до 10 степени Целзијуса крв се извлачи из тијела и потпуно замјењује сланим азотинским раствором, који треба да кроз неколико глицерола и још неких материја. Тада се човјекова организам може спустити на температуру од минус 79 степени. Потом се криогенисани организам ставља у капсулу за конзервирање са 800 литара течног азота и установљава коначна температура од минус 196 степени Целзијуса. На тако ниској температури све биохемијске реакције се бесконечно успоравају, што је од пресудног значаја да се организам очува за будућност.

Једно заљeвање за годину дана стаје око 3000 америчких долара. Није тешко израчунати колико треба платити за двеста, триста или више година, односно до рока који је пацијент одредио за своје „буђење“.

Поставља се питање: како ћe се „бесмртник“ понашати у друштву са својим пра-праунашима код којих ћe, треба претпоставити, степен интелигенције бити неупоредиво већи? Немогућност адаптације биће убична за „бесмртника“, па ћe, највјероватније, пожељети да одмах раскрсти с таквим животом, убијeћen да је било глупо што се и граo „vječnog живота“.

ЗДРАВСТВЕНО ПРОСВЈЕЋИВАЊЕ

ЧАШИЦА ПО ЧАШИЦА — АЛКОХОЛИЧАР

Све су гласнија упорења љекара и психолоха да сваки човјек, који често испија по коју чашицу, може да постане зависан од алкохола. Узорак ове подмукле болести, а данас нико више не пориче да је алкохолизам заиста болест, за сада није познат. Човјек пије да би „лакше“ поднijе неки притисак, бол, неуспјех, билошта. Временом у организму настаје, вјероватно размјеном материја, несавладива потреба за алкохолом.

Рано препознавање болести несумњиво је од непроџењивог значаја. Међутим, то није увијек лако, јер алкохоличари настоје да сакрију своју склоност и дају љекару нетачне податке. Што је најгоре, они уопште не желе да узму на знање да им пријети не само психичка и људска него и тјелесна катастрофа.

Готово сви хронични пајанци су одавно организки болесни. Највише страда јетра. Узимање више од 80 грама чистог алкохола дневно може већ послиje пет до шест година да доведе до цирозе. Прије овог посљедњег стадијума настаје хронично запаљење јетре.

И промјене на кожи и слузокожи, зубни квар, оболења срчаног мишића, панкреаса и органа за варење представљају типичне посљедице злоупотребе алкохола. Алкохоличари показују повећану склоност према инфекцијама свих врста, а лако добијају и туберкулозу плућa. Њихова личност се из темеља мијења, попушта им пажња и интересовање, а истовремено их обузимају страх и депресија. Оштећења у мозгу доводе до душевне поремећености.

Љекари, психолози, социјални радници и најближа породица, а исто тако и сам болесник у раним фазама болести, могу да помогну у лијењу. У ствари, пресудно је — убијeћen пацijenta да се подвргне терапији одвикавања од алкохола. Јер: против воље болесника ништа се не може учinitи — у лијењу је најважнија његова сарадња, а тек на другом мјесту су љекови.

Кутак за разоноду

АНЕГДОТЕ

ЈЕДНО ЖЕЛИ ДА ДОДА

Француски војсковођа Сен-Ивер, кад је Наполеон требао бирати за доживотног конзула Француске, сазвао је велики народни збор и, измеđu остalog, рекао: — Војници! Народ треба да одлучи да ли да се генерал Бонапарт изабере за доживотног конзула. Ни за живу главу не желим да у том погледу утичем на вас. Миšljeњe о томе мора свако сасвим слободно да испољи. Али, једно жељим да додам: првога који не буде гласао за Бонапарту, јa ћu лично убити!

ДА УДВОСТРУЧИМО ГУЂНОСТ

— Наша суједетка, кају, врло је плашиља: до своје двадесете године сваке вечери је са страхом завиривала под кревет да се неко није завукао испод њега.

— Знам. А послиje тога је купила још један кревет... да би удвостручила могућност.

КАЗАЛИ СУ...

ЉУБАВ ЈЕ КАО РАТ

БАЛЗАК: — Љубав је као рат: започињеш када желиши, а напушташ бој када изнемогнеш.

*

БРЕХТ: — Свако жели да дуго живи, али нико не жели да остари.

*

ГОРКИ: — Зло је као снага живи без разума, али није добро ни када разум живи без снаге.

*

САГАН: — Страхи пушачи не пуште између два оброка, него једу између два пушчења.

*

ТРИСТАН БЕРНАР: — Твоја рјечита књига, драги пријатељу, учи нас много чему новом и истинитом, само кад би истинито било ново и кад би ново било истинито...

*

ИПОЛИТ ТЕН: — Највећи пријатељ истине је Вријеме, њен највећи непријатељ је Предрасуда, а њен стални пратилац је Попизност.

*

ТУРГЕЊЕВ: — Душа није јабука: не можеш да је раздјелиш.

*

ЦОЗЕР КОНРАД: — Сваки народ је у иностранству најпознатији по својим манама.

*

ЧЕХОВ: — Ко се одмара на својим ловоровим вијеницима, тај их носи на погрешној страни.

*

